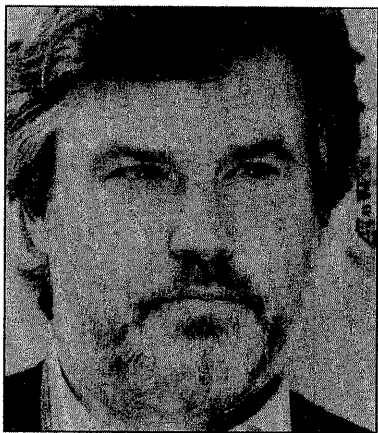

DE HANDEL EN WANDEL

VAN FRANS VAN ANRAAT

De Nederlander Frans van Anraat woont en werkt te Bagdad.

Door de Amerikaanse autoriteiten wordt hij beschuldigd van de levering van ruim 500 ton grondstoffen voor mosterdgas aan Irak.

■ Vrijdag 18 januari. De Golfoorlog was de tweede dag ingegaan en in de lobby van het Al Rasheed Hotel te Bagdad, het enige onderkomen voor buitenlandse journalisten op dat moment, ontmoette ik een goedgeklede middelbare man, iets onder de één meter tachtig, beleefd in de omgang. In zijn hand had hij een piepkleine Sony-korte golf radio waar hij onafgebroken naar luisterde. Hij stelde zich voor als *Franz*. Buiten werd de elektriciteitscentrale bestookt en een kruisraket scheerde langs, recht op z'n doel af: het paleis van Saddam Hoessein.

Franz en ik wachtten de klap af en namen toen plaats in de bankstellen in de lobby. Hij toonde zich een warm pleitbezorger voor de Iraakse zaak: "Als je de Iraakse geschiedenis kent, begrijp je waarom Koeweit bij Irak hoort." De rest van het gesprek herinner ik me vaag. *Franz* wilde niet dat ik aantekeningen maakte of de cassetterecorder aanzette. Hij trok driftig aan zijn baard en zei: "De oorlog hoeft niet." En ventileerde zijn haat tegen de Amerikanen. Pas veel later begreep ik waar die haat tegen Amerika vandaan kwam.

Franz verdween uit de lobby en daarmee uit mijn gedachten. Wat moest ik per slot van rekening met een pro-Iraakse Duitser?

De oorlog woedde voort en drie dagen later werd ik samen met het resterende groepje journalisten de grens met Jordanië overgezet.

ingenieur is, een flat in de Haifa-straat te Bagdad bewoont en in het bezit is van een witte Oldsmobile en een Marokkaanse maîtresse. *Frans* werkt, nog steeds volgens Rojo's bronnen, dagelijks op het Ministerie van Militaire Industrie waar Kamil Hussein, de schoonzoon van Saddam, aan het hoofd staat. Tot zover het boek.

Ik bel verslaggever Rojo en vraag of-ie meer weet over Frans.

"Ik weet zeker dat hij recht tegenover het Al Rasheed hotel werkte als ingenieur in het Ministerie van Militaire Industrie," zegt Rojo. "Irakezen in het hotel wezen naar hem toen ik vroeg hoe groot de schade was nadat het gebouw was gebombardeerd: 'Vraag het hem, hij kent het erg goed, hij werkt er.'"

Rojo herinnert zich ook een voorval op de laatste dag in Bagdad: "Toen op 8 maart alle buitenlanders moesten vertrekken kon Frans blijven. Enkele Irakezen zeiden: 'Deze man heeft zoveel goede dingen voor ons land gedaan dat Saddam Hoessein hem de Iraakse nationaliteit gaf.'"

Volgens Rojo maakte Frans zichzelf verdacht door de vele leugens: "Hij vertelde me dat-ie Duitser was. En hij is Nederlander. Hij beweerde dat-ie in het hotel werkte. Dat was niet waar. Ik stuurde veel journalisten om hem te checken, maar steeds verschilden er nuances en aspecten."

ONZE MAN

Hij is ook de 'mysterieuze Nederlander' die voorkomt in het vorige week verschenen boek 'Reporter in Bagdad' van de journalist Alfonso Rojo. Revu-verslaggever Arnold Karskens, eveneens in Bagdad tijdens het begin van de oorlog, onderzoekt de handel en wandel van Frans van Anraat.

Door Arnold Karskens

Slechts twee westerse collega's mochten blijven: CNN's Peter Arnett en de verslaggever Alfonso Rojo van de Spaanse krant El Mundo. In die weken daarna had Rojo verschillende ontmoetingen met *Franz* en hij doet daarvan verslag in het deze week verschenen boek 'Reporter in Bagdad'.

Opmerkelijk: in dit boek meldt Rojo dat *Franz* geen Duitser is maar een Nederlander en dus gewoon *Frans* heet. Nog opmerkelijk: Rojo meldt in zijn boek dat deze *Frans* aan een supergeheim militair project werkt.

De bronnen van Rojo vertellen over *Frans*: "Hij heeft al heel vaak een onderhoud gehad met Saddam Hoessein. Hij heeft de Amerikaanse, de Nederlandse en de Iraakse nationaliteit."

Rojo vermeldt eveneens in zijn boek dat *Frans*

BAGDAD BELLEN IS ONMOGELIJK. Telex- en telefooncommunicatie is nog steeds uitgeschakeld. Vanuit Bagdad is uitsluitend contact mogelijk via een satelliettelefoon. Er is dus maar één mogelijkheid om Frans te spreken: hij moet mij bellen.

Ik zet een lijntje uit. Tegen kennissen van hem zeg ik in het bezit te zijn van belangrijke papieren die ik aan Frans persoonlijk moet afgeven. De truc werkt. Binnen drie dagen belt hij op vanuit Bagdad: "Hallo. Hier spreekt Frans."

Frans spreekt perfect Nederlands.

Ik leg hem de beschuldigingen van Rojo voor en vraag:

Wat is ervan waar?

"Daar is weinig van waar. Nonsens."

Wat doe je dan precies in Bagdad?

"Wij hebben een kantoor hier. We doen wat zaken voor... eh... voor de Iraakse olie-industrie. Wat werk in de raffinaderij. Dat is alles."

Wie is wij?

"Een Iraakse partner die ik heb. Om nou weg te lopen en hem in de steek te laten, daar voel ik niet zoveel voor. En ik vind dat ik het goed gedaan heb."

Blijf jij in Irak?

"Ja, er is hier nu veel werk te doen."

Frans erkent in het land een bevoorrechte positie te bezitten. Op de vraag of hij niet als alle westerlingen gijzelaar was tussen 2 augustus en begin december 1990, antwoordt hij: "Nee hoor."

Je was niet ingeschreven bij de Nederlandse ambassade?

"Dat heb ik nooit gedaan. Waar ik ook was. Het enige wat je krijgt in een Hollandse club is gedonder. Mensen vragen het hemd van je lijf en de kleur van je onderbroek."

Is het waar dat je uitgeeft voor Duits zakenman?

Hij ontwijkt het antwoord: "Er lopen hier de meest rare mensen rond. Ik heb de meest gekke dingen gehoord. Mensen die dat zeggen zijn verantwoordelijk voor wat ze zeggen. Ik heb ze dat niet verteld."

Heb je inderdaad, zoals Rojo schrijft, een Iraaks, een Amerikaans en een Nederlands paspoort?

IK ZOEK VERDER.

Betekent werken voor het ministerie automatisch werken voor de militaire strijdmacht van Irak? Ik vraag het een ex-Nederlandse gijzelaar. Zijn antwoord: "Nee." Hij kent het Ministerie van Militaire Industrie en een belangrijke onderafdeling 'Techno-corp' genaamd: "Wie werkte er niet voor? Veel industrieën waren van strategisch belang voor Irak."

DE GROTE MAN VAN HET MINISTERIE, en dus 'Techno-corp', is Kamil Hussein, schoonzoon van Saddam Hoessein. De industrieën onder zijn beheer variëren enorm, zegt de ex-gijzelaar, die liever anoniem blijft: "De atoomproefstations van Tarmiya, veertig kilometer ten noorden van Bagdad, vallen eronder. Evenals fabrieken om elektrische ontstekers te maken voor chemische bommen. Maar op een gegeven moment is alles in een agglomeraat gekomen onder 'Techno-corp', dus het Ministerie van Militaire Industrie. Ook een recyclingfabriek voor afval van kippe-slachterijen of de fabricage van tractoren valt eronder. Tot aan de productie van plastic flessen mineraalwater toe."

Maar bij het verhaal van Frans over 'zijn werk op olieraffinaderijen' zet de ex-gijzelaar vraagtekens: "Dat is huis-tuin-en-keukenachtig. Daarvoor hebben ze hun eigen gespecialiseerde mensen."

liep hij de HBS. Vervolgens verhuisde Van Anraat onafgebroken. Hij woonde tussen 1962 en 1973 in Velsen, Breda, Beverwijk, Rijswijk, Capelle aan de IJssel, Amsterdam. In 1973 liet hij zich uitschrijven naar Genève. Als beroep gaf hij 'technisch adviseur' op.

"Hij was een gesloten jongen, die weinig over z'n werk vertelde," merkt een familielid op. Een ingenieursopleiding heeft Frans volgens dit familielid niet gevolgd: "Hij is verder gekomen met zelfstudie."

Van Anraat trouwde twintig jaar geleden met een Poolse. Met haar heeft hij een zoon van achttien jaar; ze zijn gescheiden, zij 't nog niet officieel. Z'n vrouw en zoon wonen in Zwitserland.

In de jaren zeventig arriveert Van Anraat voor de eerste maal in Bagdad. Hij werkte op dat moment sinds drie jaar voor het Italiaans-/Zwitserse ingenieursbureau Ingeco. Na het uitbreken van de Irak-Iran oorlog in 1980 stopte het bedrijf de werkzaamheden in Bagdad. Frans keerde terug naar Zwitserland. Ingeco dreef door de aanhoudende oorlog tussen Irak en Iran richting bankroet; Frans wisselde zijn werkkring voor KTI.

KTI is een Nederlands/Amerikaans internationaal chemisch ingenieursbureau. KTI bouwt niet, maar ontwerpt chemische fabrieken. Het bedrijf heeft vestigingen in onder andere Nederland, India, Indonesië en Singapore.

IN BAGDAD

"Welnee. Haha, dat is helemaal mooi."

Wat ben je eigenlijk van beroep?

"Ingenieur, mechanisch ingenieur. In mijn werk heb ik geloof ik acht maanden van mijn leven dat vak uitgeoefend en voor de rest heb ik nooit iets aan *engineering* gedaan."

Waar heb je gestudeerd?

"Laat die vraag maar rusten."

Heb jij Saddam Hoessein wel eens gesproken of ontmoet?

"Welnee, nooit gezien."

En zijn schoonzoon Kamil Hussein?

"Ik weet wel wie het is, maar ik ken hem niet."

Jij hebt niks met de militaire industrie te maken?

"Absoluut niet."

Einde gesprek.

Nadien blijkt contact met Frans onmogelijk.

AMBASSADEUR VAN DAM, diplomaat in Irak tot december 1990, herinnert zich geen Frans: "Het verbaast mij heel erg dat er Nederlanders waren die in Bagdad zaten maar nooit contact met ons hebben opgenomen. Ik heb nooit van hem gehoord."

Van Dam, tegenwoordig ambassadeur in Caïro, vindt het vreemd dat Frans geen gijzelaar was: "Bij het begin van de gijzeling konden alleen die mensen in en uit reizen waarmee de Irakezen speciale zaken deden."

WIE IS FRANS? En: wat deed hij en wat doet hij?

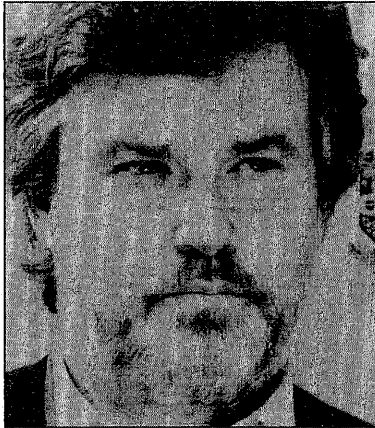
Via via kom ik achter een deel van zijn levensloop. Franciscus Cornelis Adrianus van Anraat werd geboren op 9 augustus 1942 in Den Helder; hij is nu dus 48. In Den Helder door-

In Singapore heeft KTI een *branch office* voor het Verre Oosten. Frans van Anraat werd daar *marketing manager*. Dat beroep houdt volgens de huidige KTI-directeur J.L. de Blicke in Zoetermeer in, "dat je bij klanten, grote chemische en petrochemische bedrijven, langsgaat en kijkt of zij ons type installaties nodig hebben. Je komt zo bij veel bedrijven. Jazeker."

Van Anraat werkte anderhalf jaar in Singapore. De markt in Zuidoost-Azië liep terug en het kantoor werd gesloten. Frans verhuisde ditmaal naar Milaan. KTI-directeur De Blicke: "In Milaan heeft hij nog wat marketing-werk voor ons gedaan. Met het verzoek wat anders te zoeken. Hij is niet ontslagen."

De KTI-directeur weet van geen nevenactiviteiten van Van Anraat in deze periode. "Nee,

DE HANDEL EN WANDEL

VAN FRANS VAN ANRAAT

dat zou niet kunnen. Hij was in volledige dienst bij KTI."

Maar Frans startte al in '84 in Singapore zijn eerste zelfstandige werkzaamheden onder de naam FCA Contractor. Een familielid: "Ik was er op bezoek en hij liet me zijn visitekaartje zien. Daar stond op FCA Contractor."

Tegen de tijd dat Frans afscheid neemt van KTI in '86 heeft hij voldoende van de zo belangrijke contacten opgebouwd in de internationale chemische zakenwereld. Op 27 februari 1986 vestigt Frans FCA Contractor in de plaats Bisssone, gelegen in het Italiaanssprekende deel van Zwitserland. FCA staat voor Franciscus Cornelis Adrianus.

Als ik zijn vrouw in Zwitserland hierover belt, meldt zij dat dit bedrijf een adviesbureau voor petrochemische produkten was. Zo vervaardigde het onderdelen van asfaltfabrieken die onder andere in Irak werden gebouwd. Althans, dat is de versie van mevrouw Van Anraat.

Verder verwerpt de echtgenote vanuit Zwitserland alle beschuldigingen: "Hij werken voor Saddam Hoessein? *Bullshit!* Als hij inderdaad voor de oorlogsindustrie zou werken,

was hij een grote belangrijke man met veel geld. Maar de zaken gaan niet goed. Eind januari moest Frans drieduizend dollar lenen van een andere buitenlander. Die heb ik terugbetaald. Als hij zo'n goede vriend van Saddam Hoessein is, dan heeft hij geen financiële problemen."

NIET LANG NA dit telefoongesprek kom ik er echter achter dat de Amerikaans douane al jaren geleden een andere mening was toegegaan. Op verzoek van de Amerikaanse douane volgde de Italiaanse anti-terroristen politie Digos sinds '87 de handelingen van Frans van Anraat. Frans reisde onafgebroken rond tussen Europa, de Verenigde Staten en Irak. De oorlog tussen Irak en Iran was op haar hoogtepunt. En Saddam Hoessein zag zich genoodzaakt steeds zwaardere wapens in te zetten tegen de oprukkende Iraanse revolutionaire gardisten. De Irakezen gebruikten gas tegen de troepen van Khomeiny in onder andere de Iraanse stad Khorramshahr in 1987 en tegen het Koerdische stadje Halabja in augustus 1988, waarbij naar schatting enkele duizenden mensen omkwamen.

LEVERDE FRANS VAN ANRAAT de grondstoffen voor deze strijdgassen aan Irak?

In januari 1989 werd Van Anraat in Milaan gearresteerd op verzoek van de Amerikaanse Officier van Justitie in Baltimore. De aanklacht: Verdenking van betrokkenheid bij de illegale uitvoer van chemicaliën naar Irak. De aanklacht spitste zich toe op de koop van 538 ton thiodiglicol tussen 1987 en 1988. Van Anraat was toen de Europese vertegenwoordiger van de Amerikaanse maatschappij NU Kraft Mercantile Corporation uit Brooklyn, New York. De Handelsfirma NU Kraft en Van Anraat kochten de grondstof van het bedrijf Alcolac in de Amerikaanse stad Baltimore. Thiodiglicol vermengd met zoutzuur levert het zeer giftige mosterdgas op.

Thiodiglicol mag vanuit de VS alleen met bijzondere vergunning worden geëxporteerd, en dan alleen naar Canada en enkele Europese landen. Door het vervalsen van exportvergunningen konden de ladingen van elk zo'n 130 ton via Antwerpen naar de Jordaanse haven Aqaba worden verscheept. Vanuit daar ging het over land naar Irak.

Direct nadat Van Anraat achter de tralies van het politiebureau in Milaan verdween, vulde het Amerikaans Openbaar Ministerie een verzoek in tot uitlevering. Dat werd niet gehonoreerd. De handel in thiodiglycol, dat ook als grondstof wordt gebruikt voor de textielindustrie, is in Italië niet strafbaar. Zelfs niet als

The exciting new sounds of

MIKE OKRI

Nigeria's No 1 Recording Artist

Nu op CD en Cassette

RHUMBA DANCE

BENSON & HEDGES

MUSIC

Bringing music to life!

